

Votre Programme Matmidim – Chiour BETH

Parashat Balak – Du 27 juin au 1er juillet 2021

Souguia n° 30

ת"סד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Zimoun (4)

L'obligation des femmes et enfants

Cette semaine, nous continuons la Souguia du Zimoun. Nous étudierons l'obligation des femmes et des enfants dans le Zimoun. Peuvent-ils former un groupe entre-eux ? Peuvent-ils s'associer à un groupe d'hommes ? Les femmes ont-elles l'obligation d'écouter le Zimoun des hommes ? Y a-t-il des différences d'obligation selon les âges chez les enfants ?

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֵא יֵאָרַע דְּבַר תִּקְלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבֵּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֵא אִמְר עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבֵּר הַלְכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׁאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּמִּים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּמִּים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֲמַל וְהֵם עֲמַלִּים. אֲנִי עֲמַל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֲמַלִּים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאָמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תוֹרְדָם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִישֵׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Programme du Dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chelema de

Lital Nessa Esther bat Myriam et Evy Simha Haya bat Myriam

1. L'obligation des femmes dans le Zimoun

a. Obligation des femmes entre elles

Etudier cette Guemarra avec Rachi et Tosfot afin de déterminer si les femmes ont une obligation ou juste un droit de faire Zimoun. Définir les questions et réponses apportées par Tosfot. Comment expliquer le Minhag des femmes aujourd'hui ?

מה. כיצד מברכין פרק שישי ברכות
 מכזית 'והנכרי אין מוזמנין עליו הנשים
 ועבדים וקטנים אין מוזמנין עליהן עד כמה

מה: שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

<p>והא מאה נשי בתרי דמיין. לענין קבוצ מפלה ולענין כל דבר שבשערה ואפילו הכי חשיבין להו כשלשה וה"ה לשנים אבל לא מני למימר כחד דמיין דליין יכולות לזמן דהא קמני נשים מוזמנות לעצמן ורש"י פירש כחרי לענין חובה דליין חייבות לזמן ואם רזו מוזמנות והוא הדין לשנים:</p> <p>שאני התם דאיכא דעות. מכלן משמע דנשים יכולות לזמן לעצמן וכן עשו צנות רבינו אברהם חמיו של רבינו יהודה ע"פ אביהן ומיהו לא נהגו העולם כן וקשה אמאי לא נהגו מדקתני מוזמנות משמע דקאמר חייבות לזמן וי"ל דנשים מוזמנות לעצמן היינו אם רזו לזמן מוזמנות וכן משמע קתה הלשון מדקתני בסמוך נשים ועבדים אם רזו לזמן אין מוזמנין ועוד דמדמה ליה הגמרא לשנים משמע דחובה ליכא והא דקאמר בריש ערכין (דף ג. ושם) הכל מחוייבין בזימון לאתויי נשים לענין רשות קאמר ולא לענין חובה ונשים כריך עיין אם יוצאות בצרכת הזימון של אנשים מאחר שאין מבינות ויש מביאין ראייה שיוצאות מדאמר לקמן סופר מנכך וזכר יוצא מכלן משמע שאף הנשים יוצאות צבהמ"ז שלט מיהו יש לדחות אותה ראייה דשאני צור שמנין בלשון הקדש וידוע קתה מאי קאמר אבל אינו יודע לכרך אבל נשים שאינן מבינות כלל מני למימר דלא נפקי והא דאמר' במגילה (פ"ב ד' י.) לועז שמע אשורית ילא פרסומי ניסא בעלמא שאני כדאמרין התם (דף יט.) האשמתרניס בני הרמכיס מי ידעיין מאי ניהו:</p>	<p>דניחא להו דמקבע להו בחובה. דגדול המצווה ועושה: אם רזו אין מוזמנים. כדמפרש טעמא לקמן שאין קביעותן נאה משום פריזותא בין דנשים בין דמשכב זכור דעבדים נקטנים: דאפילו מאה כחרי דמיין. לענין חובה דליין חייבות לזמן ואם רזו מוזמנין והוא הדין לשנים: דאיכא דעות. דלע"ג דלענין חובה ליין חייבות לענין רשות דעות שלשה חשיבי להודות טפי משני אנשים דאיכא משום גדלו לה' אחי: קוראין לו. להודיעו שהם רוצים לזמן ויפנה אליהם במקום מעמדו ודי להם בכך: ומוזמנין עליו. ואע"פ שאינו בא אללם: ואמר רבי ירמיה לומר שאין צרכם הזימון ביניהן. לא בא ללמדנו אלל שאין כריכין זימון דכיון דאחד יוצא בצרכת חברו אשמעינן דליין זימון דאי יש זימון צרכת שניהם היא שהרי אומר נכרך והוא עונה ברוך הוא: לאו דשמיע להו מרבי יוחנן. דכך מערבא הוא דאילו רב בבבל הוה וצני מערבא היכא שמיע להו: והוא דקרו ליה ועני. שסמוך הוא אללם ועונה ברוך הוא: לא אמתן. דלא כריך למיתי גבייהו אללם שלשה אבל עשרה שילטרפו משום הזכרת השם עד דאחי גבייהו: נראין כעשרה. דליין אדם ממחר להבחין בין עשרה לתשעה: מלוא ליתלף. ולכרך כל אחד בפני עצמו בין צרכת המויליא בין צרכת המזון: אחד מפסיק לשנים. אם גמרו השנים סעודתן ורזין לזמן דרך ארץ הוא שיהא האחד מפסיק את סעודתו עד שזמנו עליו עד צרכת הון דהיינו</p>
---	---

Les mots du jour à apprendre :

Sur	על
Sur eux	עליהם
Femmes	נשים

Programme du Lundi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chelema de
Lital Nessa Esther bat Myriam et Evy Simha Haya bat Myriam*

Etudier les preuves des Richonim suivants pour contredire Tosfot.

רא"ש מסכת ברכות פרק ז סימן ד

[דף מה ע"ב] ת"ר נשים מזמנות לעצמן [ועבדים מזמנין לעצמן] נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מזמנין משמע הכא דנשים חייבות בזימון ומזמנין לעצמן ותימה שלא נהגו כן י"ל הא דקתני נשים מזמנות לעצמן היינו אם רצו לזמן וכן משמע לשון הברייתא מדקתני בסיפא נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מזמנין משמע הא דקתני ברישא נשים מזמנין היינו אם רצו לזמן אבל חובה ליכא וגם מדמייתי מיניה גמרא ראייה לשנים משמע דומיא דשנים אם רצו אבל חובה לא והא דאמרי' בערכין (דף ג א) הכל חייבין בזימון כהנים ליום וישראלים וקאמר הכל לאתוויי נשים לא לענין חובה קאמר אלא רצו לזמן מזמנין ונ"ל ההיא דערכין ע"כ לחיובא הוא דמרבי להו מדקתני הכל חייבין ועוד דומיא דכהנים ליום וישראלים ועוד כיון דנשים חייבות בבהמ"ז או מדאורייתא או מדרבנן למה לא יתחייבו בזימון כמו אנשים ומה שהביא ראייה מסיפא דברייתא רצו לזמן אין מזמנין משמע דרישא נמי רשות קאמר לאו ראייה היא דלעולם רישא חובה קתני וסיפא אשמעינן דאפי' אם רצו מוחין בידם משום פריצותא והא דמדמי להו לתרי בתר דמסיק דעות שאני ויצא מכלל שני אנשים חזרו נמי לענין חובה כשלשה

רבינו יונה מסכת ברכות דף לג עמוד א

[...] ולכאורה משמע דדוקא הנשים עם האנשים אינן מצטרפות לזימון כדאמרינן אבל הנשים בעצמן אם הן שלש חייבות לזמן והכי משמע בגמ' (שם) דאמרינן התם נשים מזמנות לעצמן ויש שדוחין ואומרינן דכי אמרי' מזמנות לעצמן אינו ר"ל שחייבות לזמן אלא שהרשות בידן רצו מזמנות רצו אין מזמנות וסיוע להאי מלתא מדאמר בגמ' ג' חייבין לזמן שנים רצו מזמנין רצו אין מזמנין ואמרינן עלה ת"ש נשים מזמנות לעצמן וכו' ומדפריך מינה גבי שנים רצו מזמנין ש"מ דכמו שזימון הב' רשות ה"נ זימון הנשים רשות.
ונראה למורי הרב נר"ו שחייבות הן לזמן משום דבמסקנא מתרצים בגמ' (שם) שאני התם דאיכא דעות ונראה לומר אף על פי שהן נשים כיון שהן שלש דין הוא שיזמנו דהא איכא ג' דעות אבל בשני בני אדם דליכא ג' דעות לא וכיון דבמסקנא תלינן הדבר בדעות מסתמא משמע שהן חייבות לזמן כשהם שלש [...]

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מה עמוד א

ענין הזמון בנשים ועבדים וקטנים אף על פי שנתגלגל בכאן יתבאר דינו למטה במשנה השלישית ומ"מ לענין ביאור מה שהקשו מנשים מזמנות לעצמן וכו' והא נשים מאה כבתרי וכו' כך פירושה מאה כתרי וודאי אין חובה עליהם אלא רשות וא"כ הוא הדין לשנים ותירץ שאני התם דאיכא דעות וחובה קאמר הואיל ומתקיימת בהם התראה מאחת לשתיים והקשה נשים ועבדים אמאי לא ואין גורסין אי הכי דהא בלאו הכי קשיא אלא שיש גורסין כן ומפרשים בשלמא ברישא דרשות הואיל ורשות הוא ואין הדבר נאה לצירוף נשים ועבדים ניחא אלא אי חובה הויא אמאי לא ותירץ משום פריצותא דאלימא טעמא דפריצותא להפקיען אף במקום חיוב וכו'... פריך שהרי מ"מ אף משום היחיד אסור אלא מסיפא שמא יש כאן שנים מצד אחד

שם דף מז עמוד ב

אמר המאירי נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם וכו' בא לבאר מי הם אותם שאין ראוי לזמן עליהם ובאיזו אכילה מזמנין ואמר שהנשים והעבדים והקטנים אין מזמנין עליהם והטעם בנשים ועבדים מפני שאין בברית ותורה ואין להם חלק בארץ וכן הקטנים מפני שאין בני דעה ואפי' למי שאומר שהנשים חייבות בברכת המזון אין מזמנין עליהם שאין ישיבתם חשובה קבע אצל זכרים וכן שמא יבא הדבר לידי פריצות אבל הם מזמנין לעצמם אלא שהנשים אין מזמנות אף עם העבדים משום פריצות ויש מפרשים שנשים עם בני חורין לא משום פריצות הוא אלא שאין להם קבע מהם ויש שמוסיף בה שכל שיש ג' בזולתן אף הם מצטרפות ומזמנות ואם אין שם ג' יוצאה בברכת בעלה או בנה או בברכת איזה שיברך שהרי במקום הדחק אשה מברכת לבעלה ומה שביארנו שהן מזמנות לעצמן יש אומרים דוקא בזמון ג' שאין בו הזכרת השם אבל אם היו עשר אף על פי שמזמנות מ"מ אין מזמנות בשם שהזכרת השם דבר שבקדושה הוא ואין דבר שבקדושה מסור לנשים ויש שחולקים בכך ויראה כדעת ראשון ממה ששאלנו הזכרת השם בברכה בעשרה מדכתיב במקהלות ברכו אלקים ונשים ועבדים לא איקרו קהל ומ"מ לענין צירוף אין מצטרפות אפי' סניפים לעשרה ואף על פי שקטנים מצטרפים לפעמים שאני התם דאתו לכלל חיוב ואף על פי שבמקרא מגילה מצטרפות לעשרה ומוציאות את הרבים בזה חיובם שוה אף על גב דבקריאת התורה לא אמעוט אלא מפני כבוד צבור מ"מ אינה עולה למנין י' של מעמד ותפלה ויש אומרים שאף אין עולה למנין הז' או שמא לא נתמעטו אלא מזימון ומשום דשכיח פריצותא במזון וכן יש מי שאומר שאף זימון ג' אינו חובה להם אלא אם רצו מזמנות אם לאו וגדולי המחברים כתבו שחייבות לזמן לעצמם וכן נראה מסוגיא ראשונה של ערכין שאמרו שם הכל חייבים בזמון לאתווי נשים ועבדים וכן יש מי שאומר שהקטנים שהגיעו לחנוך מזמנין לעצמם ואף על פי שאמרו נשים ועבדים מזמנין לעצמן ולא הוזכר בזה קטנים מפני שבנשים ועבדים הוצרכה ללמדה

Comment comprendre le Rambam ?

רמב"ם הלכות ברכות פרק ה הלכה ז

נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן אבל מזמנין לעצמן, ולא תהא חבורה של נשים ועבדים וקטנים מפני הפריצות, אבל נשים מזמנות לעצמן או עבדים לעצמן ובלבד שלא יזמנו בשם [...]

Les mots du jour à apprendre :

Serviteur, esclave	עֶבֶד
Vient écoute (apprends)	ת"ש = תָּא שְׁמַע
Pour elles-mêmes	לְעַצְמָן

Programme du Mardi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chelema de
Lital Nessa Esther bat Myriam et Evy Simha Haya bat Myriam*

Etudier comment le Or Sameah' explique la Chita de Tosfot et la différence entre un groupe de trois femmes et un groupe de deux hommes.

אור שמח הלכות ברכות פרק ה הלכה ג

הנה בתוספתא פרק (ד') [ה"י] (טו - יח) בברכות הכל חייבים בברכת המזון כו', אנדרוגינוס מוציא מינו ואינו [מוציא] את שאינו מינו, טומטום כו', נשים ועבדים וקטנים פטורים כו', ובוודאי בברכת המזון לא שייך לומר לשון פטורים (ערך) [על] נשים וכו' דוודאי מדרבנן חייבין, ולהוציא רבים י"ח בעי הגמרא (ברכות) דף כ' ע"ב, ולומר בדוחקים דאברית ותורה קאי ז"א, לכן ברור לכל רואה דצ"ל הכל חייבין בברכת [הזימון], דבזה נשים המה פטורים, מטעמא דלכל מילי דבעי ג' או עשרה המה כחד חשיבי, כדאמר הגמרא (שם) דף מ"ה ע"ב והא מאה נשי כתרי דמיין, רק אם רצו מזמנין, ועיין תוספות שם (ד"ה והא) ולזה התוספתא כוון רבינו כאן, וזה ברור, וזה דלא כמו שכתב הרא"ש בפסקיו (ברכות פ"ז סימן ד') דנשים חייבות בברכת הזימון מסוגיא דערכין (ג, א) דאמר הכל חייבין בזימון לאתווי נשים ועבדים, ואפשר דסבר דהך תוספתא פליגא על סוגיא דערכין, וכמו גבי מגילה, דהך תוספתא דמגילה (פ"ב ה"ז) פוטר נשים, דלא כבבלי, אמנם מה שתמה כיון דנשים חייבות בברכת המזון כו' למה לא יתחייבו בזימון כו', אמינה לדבריו מה יתרץ בהך תוספתא, אבל הטעם פשוט לדעת, דבדף כ"א ע"א קאמר ברכת התורה לפניו כו', כי שם ד' אקרא הבו גודל כו' (דברים לב, ג) ומהך קרא ילפינן לברכת הזימון בריש שלשה שאכלו (ברכות מה, א) א"כ נשים דפטורות מתלמוד תורה פטורים מזימון [אף על גב דחייבים בתלמוד תורה דהקהל, בכ"ז בשירה זו לא נזכר רק ולמדה את בני ישראל] ופוק חזי דלמדו ברכת התורה מזימון בירושלמי שם (פ"ז ה"א), וכל מבין יבין דלפ"ז מתורץ הסתירה מהתוספתא עם הגמרא, דהגמרא בערכין אזלא למאן דאמר (בערכין) לקמן מ"ח ע"ב דמואכלת ושבעת וברכת [את ה' אלקיך] זו ברכת הזימון, וא"כ לא שייך לחלק (בין נשים) [בנשים בין] לברכת המזון לברכת זימון, וזה נכון.

b. Associer une femme à un groupe d'hommes

Revoir la Braïta citée précédemment l'interdit avec des serviteurs. Qu'en est-il pour les hommes en général, quelle est la raison ? Revoir le Méïri précédent puis le Ritva et Rachi.

חידושי הריטב"א מסכת מגילה דף ד עמוד א

[...] ונראין דברים שכיון שחייבות במקרא מגילה ה"ה שמוציאות לאחרים, וכדתנן (לק' י"ט ב') הכל כשרים לקרות את המגילה, ולישנא דכשרים משמע לקרוא לאחרים, ואמרינן בערכין (ג' א') הכל לאתווי נשים ודומיא דמתני' מרבי להו, וגבי חנוכה אמרו (שבת כ"ג א') דמדלקת לאחרים כיון דמחייבא וגבי ברכת המזון אמרו בברכות (כ' ב') דאי אמרת דחייבות בברכת המזון דאורייתא מפקי אפילו למי שאכל שעורא דאורייתא, ואי מחייב מדרבנן בלחוד לפי שלא נטלו חלק בארץ לא מפקי למאן דמחייב מדאורייתא דלא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא, אבל למאן דאכל שיעורא דרבנן כגון כזית מפקי וכדתניא בן מברך לאביו וכו', אלמא במידי דמחייבא מפקא לאחרים, והא דתני תוספתא (פ"ב ה"ד) נשים ועבדים וקטנים פטורים ממקרא מגילה, ההיא משבשתא היא ולית בה טעמא שאף הן היו באותו הנס דהא פטר להו לגמרי, כדמשמע לישנא דקתני [לעיל] מינה טומטום ואנדרוגינוס חייבים ואין מוציאים את הרבים אלמא שפטורות לגמרי

וכיון דקי"ל כר' יהושע בן לוי דחייבות, אף מוציאות, אלא שאין זה כבוד לציבור והן בכלל מארה, והשתא דאתי להכי ה"ה שהן מצטרפות, [והא דאין מצטרפות] לזימון שאני התם דאיכא צירוף רבה שיש שינוי בברכת

המזון בשבילן להוסיף ברכת הזימון בשבילן ואיכא למיחש לפריצותא, אבל הכא אין שינוי במקרא מגילה ולא בברכותיה בין יחיד לעשרה ולא חשיב צירוף כולי האי דניחוש לפריצותא, תדע דהתם נמי כל היכא דבר מינייהו איכא זימון בגברי דהוו תלתא, מצטרפות ומזמנות עמהן לצאת בברכתן, דלא חשיב צירוף כל היכא דלא צריכי גברי לצירוף דידהו לגמרי דבר מינייהו איכא זימון, הילכך הכא (ל) [ד] עשרה אינם אלא לפרסומי ניסא בעלמא ולא חשיב צירוף כולי האי כיון דחייבות במקרא מגילה מצטרפות, מפי מורי נר"ו.

רש"י מסכת ערכין דף ג עמוד א

מזמנות לעצמן - שלש נשים וכן שלשה עבדים אבל אין שתי נשים או שני עבדים מצטרפין עם (שני) אנשים לפי שיש באנשים מה שאין בנשים ובעבדים שאין הנשים אומרות ברית ואין העבדים אומרים על נחלתנו

Etudier la Chita de Rabénu Yéhouda ainsi que les contradictions du Maharam de Rottenbourg (optionnel) puis étudier le Psak Halaha du Choulhan Aroukh et Mishna Broura

טור אורח חיים סימן קצט

נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן ת"ר נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנין לעצמן נשים ועבדים וקטנים אם רצו לזמן אין מזמנין משמע דנשים מזמנות לעצמן וחייבות לעשות כן ובאשכנז לא נהגו כן ויש מפרשים כדי לקיים המנהג הא דקאמר נשים מזמנות לעצמן פי' אם רצו אבל חובה ליכא וכן פירש"י וא"א הרא"ש ז"ל פי' דעל כרחך חייבות קאמר דתניא בערכין (ג א) הכל חייבין בזימון וקאמר הכל לאתויי מאי לאתויי נשים והיינו על כרחך לחיובא מדקאמר הכל חייבין

וה"ר יהודה הכהן היה מורה הלכה למעשה להצטרף אשה לזימון והיה מביא ראיה מדבעי תלמודא בפ' מי שמתו נשים בברה"מ דאורייתא או דרבנן וקאמר למאי נפקא מינה להוציא אחרים י"ח מכלל דפשיטא ליה דמצטרפות דאי לא תימא הכי אדמיבעיא ליה אם יכולות להוציא תיבעי ליה אם מצטרפות והר"מ מרוטנבורק השיב על דבריו וכתב שאין מצטרפות והרמב"ם ז"ל כתב נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם אבל מזמנין לעצמם ולא תהא חבורה של נשים עבדים וקטנים מזמנות יחד אלא נשים לעצמן ועבדים לעצמן וקטנים לעצמן ובלבד שלא יזמנו בשם אנדרוגינוס מזמן למינו ואינו מזמן לא לנשים ולא לאנשים וטומטום אינו מזמן כלל

שו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סימן רכז

ה"ר יודא כהן אמר דיכולה אשה לצרף בג' בברכת המזון והביא ראיה מק"ו דירקות ומה מי שאוכל ירקות מצטרף ואף על גב דאם הי' אוכלו בפני עצמו הי' פטור מלברך בזימון אשה אם תאכל בפני עצמה לחם חייבת מדרבנן לברך בזימון אינו דין שתצטרף לזימון לג' באכילה גמורה ועוד הביא ראיה [מדמספקא] לי' תלמודא (ברכות כ' ע"ב) אי מדאו' או מדרבנן [ונ"מ] להוציא את הרבים משמע דהא פשיטא לן דמצטרפי דאי לא תימא הכי א"כ אדמבעי לי' אם יכולה להוציא תבעי ליה אם יכולה להצטרף. והשיב לו מוהר"ם דמה לאוכל ירק שכן בא לידי חיוב דאו' כגון אם אכל כזית דגן תאמר באשה שאינה יכולה לבא לידי חיוב דאו' לעולם ועוד מה לאוכל ירק שכן שלשה שאכלו מצטרפי' לעשרה תאמר בזאת שמאה נשים כאיש אחד דמיין והא דאמר [למה לא] מבעי לי' לתלמודא גם על זאת השיב דעדיפא נקיט דאי מוציא אחרני א"כ דאו' הוא ופשיטא דיכולה להצטרף אבל אי הוי מבעי לענין צירוף [הו"א] אבל לא תוציא את הרבים אף על גב דמצטרף

Les mots du jour à apprendre :

A voulu	רָצָה
Ont voulu	רָצוּ
Deux	תְּרֵי

הלכות ברכת המזון סימן קצט

ז נכנס מ"ה
ח המני"ס פ"ה
ה מהלכות נכנסות
ט סמ"ג נש"ר
י מההוא דערין ב"ר
יא מההוא דר"ה כ"ט
יב לעין שופר ב' סס
יג נכנס מ"ח

(ט) אין מזמנין (י) עליו: ו' נשים ועבדים (יא) וקטנים (יב) אין מזמנין עליהם (יג) אבל מזמנין (ג) [א] לעצמן ולא תהא חבורה של נשים ועבדים וקטנים מזמנין יחד משום (יד) פריצותא דעבדים אלא נשים לעצמם ועבדים לעצמם ובלבד שלא יזמנו (טו) בשם: ז * נשים מזמנות לעצמן (טז) רשות * אבל כשאוכלות עם האנשים (יז) חייבות (יח) * ויוצאות בזמן שלנו: הגה [ב] (יט) אע"פ שאין מבינות (הרא"ש ומרדכי ריש פ' ג' שאכלו נשם רש"י): ח' אנדרוגינוס (כ) * מזמן למינו ואינו מזמן (כא) לא לאנשים ולא לנשים: ט' טומטום (כב) אינו מזמן כלל: י' קטן (כג) שהגיע לעונת (ד) [ג] (כד) הפעוטות

שערי תשובה

אכל המזומנים¹ עתה אין להם לענות אתן ע"ש: (ג) לעצמן. עיין בה"ט ועיין בלבוש דלפילו עם בעלה אין גלה לזמן ועיין ב"ר שם בלבוש דלפילו ע"ש ועיין בנ המלך סי' ע"ה שגדול א' היה מומן הוא וחתנו וזכו ודחה דבריו ע"ש וע"ש דלף לזרף אשה או עבד להוכיח השם בעשרה לא ראה ונהגין כן וכ"כ באגור ע"ש: [ב] אע"פ שאין מבינות. עיין בנמו"א ה"א דברי הלבוש דלף שנהמ"ו לריכין להבין מ"מ ברכת היומון א"ל להבין ועיין בא"ר שכתב שהלבוש בל לישב קושיה ה"ל"ח שהקשה מסימן ק"ג לדיחא דלרין שיבנו ולכן מחלק בין נהמ"ו לברכה היומון ועטם החלוק בה ע"ש וגם י"ל דמייירי שהם מברכות בעתם בלחש רק ברכת היומון לרין שיבנו ועיין בלבוש טעם הא"ו שכתב לריכות שיבנו לעתם בלחש עכ"ל ויש כאלן מסורין מיבנות וז"ל לריכות שיבנו או שיבנו בעתם בלחש והיינו כמ"ש: [ג] הפעוטות. ועיין בה"ט ועיין ברי"י שהוא קושיה היד אהרן והמג"א עלמו סימן מרנ"ח כתב בן שם כמ"ש בח"מ סי' ביאור הלכה

באר היטב

(ג) לעצמן. עיין בספר יד אליהו דף ק"ט ע"ג: (ד) הפעוטות. כן שם או כן שנעשה. והמ"א כתב כן ט' או כן י' ע"ש אפשר

נודף וכו' וכמו שכתב הרמב"ם בתשובה דלפילו ירבעם בן ננטי שגלה"ה עבד ע"ו אעפ"כ יענה גם על קלות כנון עירובי מבשילין וכדומה וכן מוכח בחוספות מנינה כ"ב ד"ה כמאן נהמ"ד ע"ש אח"כ מלח"כ ש"כ בנש"ט מקוננת ברכות ע"ש: * נשים מזמנות לעצמן רשות. ודעת הגר"א בבראורי שהעיקר כהרא"ש ומר"י שגשים מומנות לעצמן חוב אף העולם לא נהגו כן: * אבל כשאוכלות עם האנשים. פשוט דהיינו אפילו אשה אחת: * ויוצאות בזמון שלנו. ומשמע מדברי היד הקטנה היא אסורה לברך ברכת היומון ולהוציא את האנשים אלא שצריכה לשמוע וזלחא מהזמון שמנכרין האנשים: * מזמן למינו. ואם הוא רשות או חוב

משנה ברורה

ע"א: (ט) אין מזמנין. ואפילו (ב) להאומרים שאם ראה להחמיר ולענות ולברך הרשות בידו מ"מ כיון שהוא פטור אינו מצטרף ועיין מה שכתבנו לעיל בסיומן ע"א סק"ד במ"ב לענין אם יש חבורה צעיר המיוחסים להוציא את המסורה להם: (י) עליו. ואפילו בדיעבד אם בירך להוציא לאחרים לא מהני דכל שהוא צענון פטור מן הדבר אין יכול להוציא לאחרים [פמ"ג]: ז (יא) וקטנים. עיין לקמיה בסעיף י': (יב) אין מזמנין עליהן. ר"ל אם לא היו רק שני אנשים אין אלו מצטרפין לשלשה שיחתייבו על ידם בזמון משום דאלו אינן בני חיובא בזמון וכדלקמיה בס"ו: (ג) ואפילו אם ראו

לזמן עמהם ג"כ אין רשאין וגרע מנשים צענמן או עבדים שיש להם עכ"פ רשות לזמן וכדלקמיה משום שאין חזרתן נאה שיהיה הצירוף של שלשה ע"י הנשים וכן ע"י העבדים שהם פרושים צומה ואפילו אשה עם בעלה וננייה ג"כ אין נכון להצטרף מטעם זה: (יג) אבל מזמנין לעצמן. רשות (ד) וקאי אנשים ועבדים ולא אקטנים דקטנים לאו בני מלוה נינהו לומר שיזמנו לעצמן: (יד) פריצותא דעבדים. שחשודים על הזנות ועל משכב זכור (ה) ולכן אפילו יש ג' עבדים אין מזמנין עם הנשים בחבורה אחת דאכתי איכא פריצותא: (טו) בשם. דהוכיח השם הוא דבר שנקדושה וכל דבר שנקדושה אינו נפחות מעשרה זכרים וצני חורין וכדלעיל בס"י נ"ה: ז (טז) רשות. י"ל הטעם (ו) דלא ראו חכמים להטיל עליהם חיוב ברכת היומון כשהם צע"ע משום שאינו מצי כ"כ שיהיו בקיאות בברכה היומון: (יז) חייבות וכו'. ואע"ג דנתבאר בסק"ב דאין מזמנין אנשים ונשים ביחד ואפילו ראו משום שאין חזרתן נאה (י) היינו דוקא התם שהאנשים הם רק שנים וחייב זמון בל ע"י צירוף נשים להכי מנכר צירופן והתחברותן יחד וגנאי הדבר משא"כ הכא מיירי כשיש שלשה אנשים וזלחא ואין צריך כלל לצירופן לענין חיוב זמון ולכן אף שהנשים (ח) ועבדים מצטרפין לנאה ידי חובתן בשמיעה מהמנכר ולענות אחריו ברכת היומון אין זה משום גנאי: (יח) ויוצאות וכו'. שגמו שהאנשים מוציאים לאנשים כן הם מוציאים לנשים (ט) ועיין בשו"ע הגר"ו שדעתו שאם ראו הנשים להתחלק מחבורת האנשים ולזמן בפ"ע הרשות בידן: (יט) אע"פ שאינן מבינות. ועיין בסיומן ק"ג במ"ב סק"ה מש"כ שם נשם האחרונים דיוצאות גם ידי נהמ"ו נשמיעה מפי המנכר אע"פ שאינן מבינות לשה"ק וכחצנו שם דמ"מ יותר נכון שיאמרו אחר המנכר מלה בלחש אם אפשר להם: ח' (כ) מזמן למינו. דכל אנדרוגינוס אחד הם משא"כ בטומטום לקמיה דשמא זה כשיקרע ימצא זכר וזה נקבה ואין נשים מצטרפות עם האנשים וכדלעיל בס"ו: (כא) לא לאנשים וכו'. דשמא (י) נקבה היא (יא) ונתבאר בס"ו שאין מזמנין עליהן וכן עם הנשים דשמא זכר הוא ואין חזרתן נאה וכנ"ל: ט' (כב) אינו מזמן כלל. היינו אפילו עם שני טומטומים אחרים וכ"ש דאינו מצטרף עם אנשים ונשים ומ"מ פשוט דעם ג' אנשים יכול להצטרף דלא גריעא מלחש וכנ"ל בס"ו: י' (כג) שהגיע כו'. ופחות מזה (יב) אין דעתו חשיב לכלום אפי' יודע למי מצטרפין: (כד) הפעוטות. היינו

שער הציון

(ב) הגר"ו ומייירי בש"ש לו מי שישתדל עטורו נצרכי הקבורה ומ"מ לא מקרו עדיין לכחשים עיין לעיל בסיומן ע"א במ"ב: (ג) רבינו יונה ובלבוש ודע לענין עבדים לא נמצא בשאר ראשונים שלא יהיה רשות לזמן עם האנשים רק ברי"ה הנ"ל: (ד) מלח"כ: (ה) מ"א: (ו) ואפשר עוד משום דלכתחלה מלוה מן המונטר בשלשה לברך על הכוס וכדלעיל בסיומן קפ"ג"א ס"א בהג"ה ובאשה גנאי הדבר ולפי דבריו ניהא מה שמייטוס בזמון כשהם עם האנשים ובלבוש כתב הטעם להכי חייבות עם האנשים משום מגו דחל החיוב על האנשים חל ג"כ עליהן: (ז) ערכין ג': (ח) ויד הקטנה לא כתב כן ע"ש ונראה שטעם הגר"ו ר"כיון דלחתייבו להו בזמון מחמת שאכלו בחבורה של ג' אנשים וחל ממילא עליהו ג"כ חיובא כמ"ש הלבוש אפילו לאחר שנתפרדו מהם לא פקע חייביהו ועדיין הן מחייבות בזמון ולא רשות ולא שייך בה סברת הש"ס גבי ד' שאכלו אין רשאים לחלק לשתי חבורות אף למ"ד שנים מזמנין רשות משום דאוקצעו להו בחובה מעיקרא דהתם החיוב היה מעיקרא משום שהיו ד' [לפי' התוספות שם] ואם יתחלקו לשנים ע"כ פקע חייביהו משא"כ הכא דנמשך עליהם החיוב משום מגו וכנ"ל ולכן אף לאחר שיפרדו ג"כ לא פקע מהם ואף דאין מוכרת מ"מ מתחברת כוונתה דאין לנו לכופן שיבנו דוקא בחבורה אחת עם גברים ובפרט להגר"א שפקע לעיקר דנשים מומנות לעצמן חוב בודאי לא יפקידו כלום ע"י פרידקן: (י) לבוש ועוד טעם ברי"ה דבריה בני עתמו הוא ואינו מצטרף עמהם: (יא) ואם הם חייב חבורה של ג' לפ"ו יכול להתחבר עמהם דלא גרע מאשה ומ"מ אם הם אכלו כדי שפיעה בודאי אין כדאי שיוציאם בנהמ"ו ומ"מ דיעבד אפשר דילאו עיין בפמ"ג ובשו"ע הגר"ו: (יב) ברי"ה והגר"א:

גהות ותיקונים: א) קפ"ב: ב) המזמנים והיינו המסובים שהצטרפו לזמון: ג) צ"ל היה שם: ד) ד': [ג] * [ז] *

ליקוטי דברי הרב: א) ובשו"ע הרב סעיף ו' כתב שנשים מומנות לעצמן רשות. ב) ובשו"ע הרב בסעיף ו' הוסיף: אם האנשים הם פחות מ"י שאינם מזמנים בשם.

Programme du Mercredi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chelema de
Lital Nessa Esther bat Myriam et Evy Simha Haya bat Myriam*

2. Obligation d'un enfant pour le Zimoun

Définir les trois niveaux d'âge de l'enfant que l'on peut distinguer relativement au Zimoun.

Comment les Richonim sont Poskim dans la Guemarra relativement à Rabi Yehoshoua ben Levi ?

(La Souguia serait encore très vaste, nous n'avons présenté ici que les textes principaux afin de pouvoir mieux comprendre le Psak Halaha).

מז: שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

ואין הוזהר בלל טבילה: פניף. חנור
לזימון עשרה וכי אמר רב אסי נמי
לעשרה קאמר: מזה דרכים. להזיח

ויטבול וכמה דלא טבל נכרי הוא: נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן: אמר רבי יוסי קמן המוטל
בעריסה מזמנין עליו והא תנן נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם הוא דאמר כרבי יהושע בן לוי
דאמר רבי"ל אף על פי שאמרו קמן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו אבל עושין אותו סניף לעשרה

להיות שלשה: קטן פורת. שהביא
סימנים ולא כל לכלל שני:

אנא ורב ששת מחוי רב ששת כגון אנא ורב חסדא א"ר יוחנן קמן פורח מזמנין עליו תנ"ה קמן
שהביא שתי שערות מזמנין עליו ושלא הביא שתי שערות אין מזמנין עליו ואין מודקדין בקמן הא
גופא קשיא אמרת הביא שתי שערות אין לא הביא לא והדר תני אין מודקדין בקמן לאתווי מאי לאו

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות. מח.

לאתווי קטן פורת. ולית הלכתא ככל הני
שמעתתא אלא כי הא דאמר רב נחמן
"קמן היודע למו מברכין מזמנין עליו אביי
ורבא הוו יתבי קמיה דרבה אמר להו רבה
למו מברכין אמרי ליה לרחמנא ורחמנא
היכא יתיב רבא אחוי לשמי טללא אביי נפק
לברא אחוי כלפי שמיא אמר להו רבה
תרוויכו רבנן הויתו היינו דאמרי אינשי
בוצין בוצין מקטפיה ידיע: א"ר יהודה

לאתווי קטן פורת. שאין מודקדין בו אם כל לכלל שנים או לאו. ומה
הן שנים י"ג שנים ויום אחד: עללא. גג (ו) : מקניס. מקן שלו מקטטטו:
בולין. דלעת. ואית דגרסי מקטפיה וקטף הוא שרף האילן כלומר
משעה שהוא חונט ויוצא מתוך השרף ניכר אם יהיה טוב: ואיטו פנה.

תוספות מסכת ברכות דף מח עמוד א

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא קטן היודע - משמע דקאי נמי ארבי יוחנן ולא נהירא שהרי אין דרך
הגמרא שסותר דברי אמוראים והברייתא שהביא רביה לדברי ר' יוחנן בלא שום טעם וי"ל דקאי אקטן פורת
כלומר קטן פורח מזמנין עליו היינו דוקא היודע למו מברכין ותרווייהו בעינן ולפירושינו צ"ל דלא מייתי עובדא
דאביי ורבא לענין אזמוני עלייהו אלא לפרש מהו קטן היודע למו מברכין דמסתמא לא פורחים הוו דאם כן מהו
רבותייהו אם יודעים למו מברכין ורבה נמי דעבד היינו להראות שיש בהם בינה והם קטנים ולא מזמנין עלייהו.
ואומר ר"ת אף על פי דלית הלכתא ככל הני שמעתתא מיהו הלכה כרבי"ל דאמר קטן ממש עושין אותו סניף
לעשרה והכא דבעינן פורח ויודע היינו דוקא בשלשה ולית הלכתא ככל הני שמעתתא לא קאי אריב"ל ודיקא נמי
שהרי מפסיק הגמרא בינתיים באותו מעשה [דר' אליעזר] דלעולם ישכים אדם ותניא כותיה אלא קאי אהני

שמעתתא דבתר תניא כוותיה דישיכים כגון תשעה וארון ושבת ושנים ותשעה נראין כעשרה ושנים מחדדים וקטן פורח אף על גב דתנא ברייתא הכי לאתויי פורח יעמידנה רב נחמן באינו יודע למי מברכין והיינו נמי כריב"ל דאמר לעיל קטן אין מזמנין עליו פי' מוטל בעריסה עד שידע למי מברכין אבל עושין אותו סניף לעשרה פי' לברכת המזון וה"ה לתפלה דבהא לא פליג רב נחמן דכי בעי יודע ופורח כדפי' ה"מ לזמון שלשה אבל לסניף מודה לריב"ל דסניף לעשרה וה"ה לתפלה דקטן מצטרף ודיקא נמי דפריך עלה ממעשה דר' אליעזר שהיה לתפלה לריב"ל דמיירי בבהמ"ז ומיהו תימה דבב"ר (פ' צא) קאמר עלה דריב"ל הדא הוא דתימא לברכת המזון אבל לתפלה לא והיה אומר ר"ת דאין הלכה כן לפי שחולק על הגמרא שלנו דודאי ריב"ל לענין תפלה נמי קאמר מדפריך מעובדא דר' אליעזר דמיירי בתפלה. ויש מצרפין קטן לתפלה רק שיהא חומש בידו ואומר ר"ת דמנהג שטות הוא דכי היכי דאמר אטו ארון גברא הוא ה"נ אטו חומש גברא הוא ועוד הא דקאמר קטן מצטרף היינו אפי' בלא חומש ועוד דלא חזינן בשום דוכתא דמהני אלא בעובדא דעבור השנה כשעולין בעליה בפרקי דרבי אליעזר (פ"ח) דקאמר בשלשה מעברין את השנה ר' אליעזר אומר בעשרה ואם נתמעטו מביאין ספר תורה ועושין עגולה וכו' ואין מזכיר שם שיהא הקטן אוחז הס"ת והתם נמי לא קאמר אלא ספר תורה העשוי בגליון אבל חומשין שלנו לא ומיהו קאמר בירושלמי א"ר יוסי זמנין אכלית עם ר' חלפתא אבא ועם ר' חנינא בר סרסי חביבי ולא מזמנין עלואי עד שהבאתי שתי שערות ומשמע דלהצטרף לזמון לא עבדין עובדא עד שיביא שתי שערות הא לתפלה עבדי ומתוך ירושלמי זה פי' ר"י דאין עושין קטן סניף לעשרה לא לתפלה ולא לברכת המזון וגם היה אומר ר"י שגם רבינו תם עצמו לא היה נוהג לעשות כן לעשות קטן סניף לעשרה ולא עשה מעשה והלכך אפי' חומש בידו לא מהני כדפירשנו כיון דלא אתהני קטן לבדו גם חומש בידו לא אתהני ומיהו קטן פורח ויודע למי מברכין משמע שמברכין עליו גם בשלשה כברייתא וליכא מאן דפליג וזה לשון רבינו שפוסק מסקנא דמלתא אין עושין קטן סניף לעשרה לזמון ולתפלה ולשלשה עד שיביא שתי שערות כעובדא דר' יוסי ברבי חלפתא בירושלמי והא דאמרין בירושלמי קטן וס"ת עושין אותו סניף אומר ר"י דגרס התם קטן לס"ת כלומר סניף לקריאת התורה קאמר ודוקא התם כדאיתא במגילה (פ"ג דף כג.) דקטן עולה למנין שבעה דקאמר הכל עולין למנין שבעה אפי' קטן אפי' אשה אי לא הוה משום כבוד צבור אבל לשאר דברים לא ואפי' אם אשכחן בשום דוכתא דקטן [וחומש מצטרף] אפי' לתפלה היינו דוקא העשוי בגליון אבל חומשין שלנו לא ולפי' ר"ת חומש אינו מועיל כלל ביד קטן אבל קטן לחוד הוי סניף אבל תרי לא כדקאמר גבי עובדא דר' אליעזר ור"ת פי' דהיא דירושלמי דרבי יוסי בר' חלפתא דוקא בשלשה מיירי

Les mots du jour à apprendre :

Début	רִישָׁא
Fin	סִיפָא
Conclue	תְּסַתִּים

Programme du Jeudi

*L'étude aujourd'hui est dédiée à la Réfoua Chelema de
Lital Nessa Esther bat Myriam et Evy Simha Haya bat Myriam*

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף מח עמוד א

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר ר"נ קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו, פי' ר"ה גאון ז"ל דלית הלכתא לא כריב"ל דאמר תשעה וקטן מצטרפין, ולא כותיה דאמר תשעה ועבד מצטרפין, ולא כרב הונא דאמר תשעה וארון, ולא כותיה בתשעה ונראין כעשרה, ולא כר' אמי דאמר דשנים ושבת מצטרפין ולא כותיה בשני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה, ולא כר' יוחנן בקטן הפורח עד שיביא שתי שערות דאמרינן בתרה ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו שאינו יודע למי מברכין אין מזמנין עליו, והא ודאי לאו בידוע בלחוד אלא שידוע והביא שתי שערות דהא לרבי יוחנן כשהוא פורח כלומר שסמניו פורחין והוא קרוב למי שהביא שתי שערות ואינו נדחה אלא בדקדוק, ואפ"ה קאמרינן דלית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא עד שיכנס בכלל שלש עשרה ופרחו סימניו ויודע למי מברכין, והאי דשבחיה לאב"י דנפק לאבראי ואחוי כלפי שמיא לאו דוקא הא מילתא אלא ראוהו שהוא יודע את בוראו ידיעה שלמה כידיעת גדולים ויודע ששכינתו בשמים, זהו תורף פירוש גאון, ופירוש לפירושו דאנן לא דחינן ברייתא דאין מדקדקין בקטן מקמי הא דר"נ, אלא פירושיה דר' יוחנן הוא דדחינן דאיהו סבר דכולה מילתא תליא בפורח, ור"נ אמר דאפילו פורח אין מזמנין עליו עד שיהא כגדול בדעותיו וידע למי מברכין, ופירוש פורח, שהביא שתי שערות לאחר שבא לכלל שלש עשרה שנה אלא שאין סימניו גדולים כדי לכוף ראשן לעיקרן שהוא שעור סימני גדלות ממש אלא שהן פורחין ויוצאין, ולפיכך כל שהוא קטן כזה שלא נגמרו סימניו לגמרי מדקדקין אחריו ואם ידע למי מברכין מזמנין עליו ואם לאו אין מזמנין עליו, אבל אם גמרו סימניו אין מדקדקין אחריו אלא מזמנין עליו, ואין בודקין אחריו אם יודע למי מברכין והיינו דאמר ר"נ קטן כלומר שלא גמרו סימניו עדיין לגמרי אפי' הכי אם יודע מזמנין עליו, והכין נמי אמרו בירושלמי דאין מזמנין עליו עד שיביא שתי שערות דגרסי' התם אמר ר' ברכיה כמה זמנין אכילת עם ר' חלפתא אבא ועם ר' אינייא בר' סיסי חביבי ולא זמינו עלי עד שהבאתי שתי שערות, ואף בתוס' רבותינו הצרפתים ז"ל הסכימו לכך, והרב אלפסי ז"ל כתב דכיון דקרי ליה קטן אפילו בן עשר בן תשע כשהוא יודע למי מברכין מזמנין עליו, ובן עשר בן תשע דנקט נראה מפני שהוא זמן חינוכו, ומיהו ראית הרב ז"ל אינה נראית לי ראייה דשפיר קרי ליה קטן כל שלא גמרו סימניו, ותדע לך דהא בברייתא קתני לה בהדיא קטן שהביא שתי שערות, ושערות קאמר ולא שומא, דאלמא בשהביא שתי שערות ונכנס בכלל שלש עשרה שנה קאמר דאי לא שומא בעלמא נינהו ואפילו הכי קרי ליה קטן, וטעמא כדאמרית דכל שלא גמרו סימניו להיותן גדולים לכוף ראשן לעיקרן עדיין קטן קרי ליה, וכפשטה דשמעתין וכדמפורש בירושלמי טפי עדיף למיעבד

טור אורח חיים סימן קצט

א"ר נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו ופירש ר"ח דמיירי שנכנס בשנת י"ג ולא הביא ב' שערות ידועות שעדיין הוא קטן אף על פי שהוא בשנת י"ג ואם הוא יודע למי מברכין מזמנין עליו. ורב אלפס כתב ואנן לא סבירא לן הכי כיון דקרי ליה קטן אפי' בן ט' שנים או י' אם יודע למי מברכין מזמנין עליו וכן כתב הרמב"ם ז"ל שמצטרף בין לג' בין ל' וה"ר פרץ חילק שמצטרף ל' ולא לג' (כא) וכן רב האי שמצטרף ל' ולא לג'

ויש נוהגין לצרפו ע"י חומש שבידו ואינו מנהג. וא"א ז"ל הביא ההוא דירושלמי א"ר יוסי כמה זימנין אכלינא עם תחליפא אבא ועם בנימין בר' שישא חביבי ולא זימנו עלי עד דאייתיתי ב' שערות וכו' הלכך המחזור שבכולם אין עושין קטן סניף ל' לב"ה ולתפלה ולג' עד שיביא ב' שערות

בית יוסף אורח חיים סימן קצט

(Optionnel)

אמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו. בפרק שלשה שאכלו

ומ"ש רבינו וכן כתב הרמב"ם שמצטרף בין לשלשה בין לעשרה. שיעורו כך וכן כתב הרמב"ם (פ"ה ה"ז) כדברי הרי"ף (לה.) וכתב עוד שמצטרף בין לשלשה בין לעשרה לאפוקי מה"ר פרץ שמחלק ביניהם

ומ"ש הרי"ף בן ט' או י'. נראה דלא דוקא שהרי הרמב"ם כתב בן שבע או שמונה ולא משמע דפליגי בהכי אלא ודאי כל תינוק שיודע למי מברכין מזמנין עליו והוא שהגיע לעונת הפעוטות דהיינו בן שבע או שמונה כל חד וחד לפום חורפיה אבל קטן ביותר שלמדוהו למי מברכין אין מזמנין עליו שאע"פ שהוא משיב כששואלין אותו למי מברכין אין לסמוך עליו כיון שהוא קטן ביותר ומכל מקום היכא שמעצמו יודע להשיב למי מברכין אפשר שאע"פ שהוא קטן ביותר מזמנין עליו אבל מצאתי להרשב"א (מח. ד"ה ולית) שכתב על דברי הרי"ף ובן עשר ובן תשע נראה מפני שהוא זמן חינוכו עכ"ל ולפי זה גם בן שבע ובן שמונה דנקט הרמב"ם משום דזמן חינוכו הוא אבל בציר מהכי אף על פי שהוא יודע מעצמו למי מברכין אין מזמנין עליו וכן כתב הריב"ש בתשובה (סי' תנא) שאפילו לדברי המתירין לעשות קטן סניף צריך שיהא בו דעת ויודע למי מברכין ולמי מתפללין ושיהא בן תשע או בן עשר או לכל הפחות גדול מבן שש אבל קטן מבן שש אפילו הוא חריף ויודע למי מברכין ולמי מתפללין אינו כלום שהרי לא הגיע לעונת הפעוטות והרי הוא כמי שאינו בן דעת עכ"ל

ומ"ש רבינו בשם ה"ר פרץ ורבינו האי שמצטרף לעשרה ולא לשלשה. כן כתבו שם התוספות (מח. ד"ה ולית) והמרדכי (סי' קעב) שהוא דעת רבינו תם ופירש שהירושלמי (ברכות פ"ז ה"ב) שכתב רבינו בסמוך מיירי בזימון שלשה אבל לזימון עשרה מצטרף דסבירא ליה לרבינו תם דזימון בשלשה חמיר מזימון בעשרה ומכל מקום כתבו שלא רצה רבינו תם לעשות מעשה כדבריו וזה לשון ארחות חיים (הל' ברהמ"ז אות לט) כתב הראב"ד (תמים דעים סי' א) דקטן מצטרף לעשרה ולא לשלשה וכן בירושלמי מתמה ואומר אם תמן שמזכירין שם שמים עושין אותו סניף כאן שאין מזכירין שם שמים לא כל שכן אמר ליה והיינו כלומר היא הנותנת תמן על ידי שמזכיר עושין אותו סניף כלומר לעשרה דוחקין עצמן לעשות סניף כדי להוסיף בשבחו של מקום אבל לשלשה לא איכפת לן עכ"ל: כתב הכל בו (סי' כה כב ע"א) ולדעת אלו שמצטרפין אותו לשלשה דוקא אחד אבל שנים לא דרובא דגדולים בעינן אבל לעשרה יש מצרפין אפילו שלשה קטנים כמו שמצטרפין שלשה אוכלי ירק

ומ"ש רבינו ויש נוהגים לצרפו ע"י חומש שבידו ואינו מנהג. כן כתבו שם התוספות והרא"ש (סי' כ) והמרדכי (שם) שמנהג טעות הוא זה

ומ"ש וא"ז"ל הביא ההיא דירושלמי אמר רבי יוסי כמה זימנין אכלית וכו'. שם וגם הגהות מיימון כתבו בפ"ה (אות ו) בשם ר"י שאין קטן מצטרף אפילו לזימון שלשה וכל שכן לעשרה דחמיר משלשה עד שיביא שתי שערות וכן כתב סמ"ג (עשין כז קי ע"ד) ולכאורה משמע דסברי דאין מזמנין על הקטן כלל דכיון שכתבו דבעינן שיביא שתי שערות משמע דשערות ממש בעינן ולא שומא וכל שערות שהביא קודם י"ג שנה ויום אחד שומא בעלמא נינהו ותמיהני דהא אסיקנא בגמרא דידן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו והיאך דחו מסקנא דגמרא דידן מפני הירושלמי ואף על פי שסמ"ג כתב דמעשה רב מכל מקום אינו כדאי לדחות מסקנא דתלמוד ערוך שבידינו. ונראה שהם סוברים דאע"ג דקיימא לן כרב נחמן דאמר קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו מכל מקום בעינן שהביא שתי שערות ואם לא הביא שתי שערות אף על פי שיודע למי מברכין אין מזמנין עליו וטעמא דמילתא משום דמקמי הא דרב נחמן איתמר בגמרא אמר רבי יוחנן קטן פורח מזמנין עליו תניא נמי הכי קטן שהביא שתי שערות מזמנין עליו ושלא הביא שתי שערות אין מזמנין עליו ואין מדקדקין בקטן הא גופא קשיא וכו' מאי לאו לאתווי קטן פורח והם סוברים דאפילו אם תמצו לומר דכי אמרינן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא קאי גם להא דאמר רבי יוחנן קטן פורח מזמנין עליו מכל מקום יש לנו לקיים דברי הברייתא דלא משוינן לרב נחמן חולק על הברייתא הילכך על כרחך לומר דכי אמר רב נחמן דקטן היודע למי מברכין מזמנין עליו היינו דוקא כשהביא שתי שערות כדקתני בברייתא דלא בא רב נחמן אלא לפרש דהא דתניא דקטן שהביא שתי שערות מזמנין עליו היינו דוקא כשיודע למי מברכין והשתא מייתי שפיר ראיא מהירושלמי דירושלמי מפרש מסקנא דגמרא דידן ולישנא דידהו דייק הכי שכתבו אין עושין קטן סניף עד שיביא שתי שערות אלמא דאם הביא שתי שערות אף על גב דקטן הוא מזמנין עליו וכשיודע למי מברכין כדאמר רב נחמן. ולפי זה הא דתניא בברייתא אין מדקדקין בקטן היינו לומר דאע"ג דקיימא לן בעלמא דקטן שהביא שתי שערות לא חשיב גדול דהנך שערות שומא בעלמא נינהו לענין צירוף דזימון אין מדקדקין בכך אלא כגדול שהביא שתי שערות חשבינן ליה: ומשמע ששתי שערות הללו צריך שיהיו גדולים כדי לכוף ראשן לעיקרן כדין שתי שערות דגדול ורבי יוחנן היה רוצה לומר שאע"פ שאינם גדולים כל כך כיון שהם

פורחים ויוצאים קצת סגי והיינו דאמר קטן פורח מזמנין עליו ואדחו ליה אלא בעינן שערות ארוכים כדי לכוף ראשן לעיקרן ויש להוכיח שהם סוברים כן מדסתמו דבריהם וכתבו עד שיביא שתי שערות משמע דשתי שערות ארוכים כמשפטם בעינן. וכן נראה מדברי ה"ר יונה (לה. ד"ה קטן) שכתב פירוש אחר בזה והעלה לפי אותו פירוש דאין מזמנין על הקטן אלא או בשתי שערות או כשיגיע ל"ג וכתב אח"כ והרבה מן החכמים נוהגים על פי סברא זו ונזהרים שלא לזמן עם הקטן עד שיכנס בשנת י"ג וסומכין על מה דאמרין בירושלמי אמר רבי יוסי זמנין סגיאיין הוה קאימנא קמיה דתחליפא אבא דחלפתא וקמי רבי חנינא בר סיסי חביבי ולא הוו מזמנין עלי עד דאייתינא שתי שערות ע"כ הרי שהוא סובר שהירושלמי בהביא שתי שערות קודם זמנו מיירי וא"כ י"ל שהרא"ש וסמ"ג שסומכים על הירושלמי כך הם מפרשים אותו ואתי שפיר עם מסקנא דגמרא דידן. אבל מהר"י קולון כתב בשורש מ"ט שצריך להיות בן י"ג שנה לדברי פוסקים אחרונים כמו ה"ר אשר ז"ל ובנו ה"ר יעקב בטור אורח חיים וכתב ג"כ שכך כתב ר"י וסמ"ג (כז ק ע"ד) שאין לעשות פחות מבן י"ג שנה סניף לעשרה ושלכן אין להקל בדבר ואף על פי שלענין סניף לתפילה מיירי התם כיון דהרא"ש משהו ברכת המזון לתפילה שהרי כתב אין עושין סניף לעשרה לברכת המזון ולתפילה ולשלשה עד שיביא שתי שערות אם בתפילה פירוש עד שיביא שתי שערות הוי שתי שערות כמשפטם דהיינו שיביאם אחר שנעשה בן י"ג ויום אחד הוא הדין לברכת המזון בין לעשרה בין לשלשה ולפי דבריו יש לתמוה היאך דחה מסקנא דגמרא דידן מפני הירושלמי ע"כ נראה לפרש דבריהם כמו שכתבת: ולענין הלכה כיון שהרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן דאף על פי שבסימן נ"ה (נז. ד"ה ואלו העשרה) פסקתי דאין עושין קטן סניף לעשרה שאני התם דדבר שבקדושה הוא אבל הכא אינו אלא זימון בעלמא ואף על גב דבפרק שלשה שאכלו (מז:): משמע איפכא דאמר רבי יהושע בן לוי אף על פי שאמרו קטן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו אבל עושין אותו סניף לעשרה נראה לי דלטעמיה אזיל שסובר דאכל בי עשרה שריא שכינתא ואפילו יש ביניהם קטן המוטל בעריסה שאין בו דעת דלדבר שבקדושה לא בעינן דעתא אלא שתהא שכינה שורה אבל בזימון בעינן דעתא שהרי המזמן אומר לחבירו שיזמנו לברך וכל שיש ביניהם מי שאין בו דעת לא שייך זימון אבל לדידן דלדבר שבקדושה אין מצרפין קטן המוטל בעריסה דבר שבקדושה חמיר מזימון מטעמא דפרישית וכן דעת ה"ר יונה (לה. ד"ה אבל) שכתב גבי הא דאמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו דדוקא לענין ברכת המזון עושין אותו סניפין אבל לא לקדיש ולקדושה ולברכו וכן כתבו מקצת גאונים עד כאן ונראה שזה הוא דעת הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו צירוף דקטן לתפילה ובהדיא כתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות תפילה (ה"ד) אין עושין בפחות מעשרה גדולים וכן כתב הריב"ש בתשובה (סי' תנא) שזוהי דעת הרמב"ם משום דסבירא ליה דכי איפסיקא הלכתא כרב נחמן דאמר קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו דוקא בברכת הזימון הוא

Les mots du jour à apprendre :

Posé	מוטל
Annexe	סניף
Pour emmener	לאיתי

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות ברכת המזון סימן קצט ר

קג באר הגולה

וידוע למי מברכין מזמנין עליו (כה) ומצטרף (כו) בין לשלשה ב' בין לעשרה: הגה ו"א דל"ן מצטרפין אותו כלל * עד שיהא בן שלש עשרה שנה (כו) דלא מחזקינן ליה כגדול שהביא (ה) ז' שערות (הרא"ש והמרדכי פ' ג' שאכלו ועור) וכן נוהגין ואין לשנות (ו) (כה) וחרש (כט) ושועה אס מכוונים ומנינים * מצטרפין לזימון אע"פ שאין החרש שומע הנכרה (מהר"ל): י"א ז'מי שנדרהו על עבירה [בזמן שהותר מצד השררה] (ל) אין מזמנין עליו:

ר דין המפסיק כדי לברך. ובו ב' סעיפים:

א * שלשה (א) * שאכלו כאחד אחד (ב) מפסיק (א) על כרחו לשנים ועונה עמהם ברכת (ג) [ח] זימון * ברכות מ"ה לפי הרשב"א ס' ע"ג

באר היטב

דט"ס הוא: (ה) ז' שערות. פי' א"ל לדוק אחר ז' שערות אבל אי ידעינן שלא הביא ז' שערות אין מזמנין עליו. ולהוציא אחרים בעינין שידעינן בודאי שהביא ז' שערות. מיהו אס כל אחד מברך לעצמו בלחש לית לן בה עיין סי' קצ"ו" ס"ק ח' מ"א: (ו) וחרש. דוקא חרש המדבר ואינו שומע ושועה שאינו שומע גמור ל"ח מ"א: (א) על כרחו. ואס לא הפסיק הוא אינו יולא ידי זימון מ"א: (ב) זימון. כתב הטור מי שהפסיק פעם אחת יכול להפסיק פעם שנית וכתב הב"ח דמיירי שמתחלה אכלו ג' והפסיק א' לז' ואח"כ באו ז' אחרים ואכלו עם הא' ולא שייך לומר פרח זימון ול"ד פעם שנית דה"ה פעם ג' או יוחר יכול לזמן עכ"ל. וכתב המ"א אבל אס היו ה' בתורה א' והפסיק א' לשנים שוב לא יוכל לזמן עם הב' הנשארים דפרח זימון מכולהו. אבל אס היו ז' או ח' והפסיק לז' יוכל להפסיק אחר כך פעם ז'. כתב הטור ואס הם יו"ד

משנה ברורה

היינו כבן ט' או כבן י' [מ"א] ו"א (יג) דה"ה צפחות משיעור זה אס הוא רק מבן שש ומעלה אס הוא חריף וידוע למי מברכין: (כה) ומצטרף וכו'. היינו (יד) אחד ולא שנים בין לשלשה בין לעשרה: (כו) בין לשלשה וכו'. והא דאיתא בס"י דל"ן מזמנין על הקטנים מיירי בקטנים ביותר או שאינו יודע למי מברכין: (כז) דאז מחזקינן וכו'. דלמירינן כיון שהגיע לכלל שנים מסתמא כבר הביא שתי שערות וא"ל צדיקה אחר זה (טו) אבל אס דנקוהו ומנאל שאין בו שתי שערות לא מצטרפין ליה לזימון. וכל אלו הדעות הוא רק לענין צירוף שיהיה מצטרף לשלשה ולעשרה (טו) אבל שיהיה הוא המזמן ויולא אחרים (זי) צהמ"ז לכו"ע אינו מולא עד שיהיה בן י"ג שנה ויום אחד וידוע שהביא שתי שערות צהמ"ז הוא מן התורה ובשל תורה אין סומכין על חוקה זו דמסתמא הביא (יח) מיהו אס המזמן אינו אומר כי אס נברך וכל צהמ"ז מברך כ"א ואחד לעצמו כמנהגו [וכמבואר בסמ"ק קפ"ג ס"ו] לית לן בה דכיון שהוא בן י"ג שנה סמכין (יט) צה על חוקה: (כח) וחרש. מיירי (כ) צהמ"ז ואינו שומע דאלו חרש גמור קי"ל דפטור מכל המצוות כקטן דלאו בר דעה הוא וכדלעיל בסמ"ק נ"ה ס"ח ואינו מצטרף. וחרש השומע ואינו מדבר עיין צהמ"ז: (כט) ושוטה. לא מיירי בשוטה גמור דזה (כא) אין מצטרף אלא שאינו חכם כ"כ כשאר אינשי והעם מחזקינן אותו לשועה: י"א (ל) אין מזמנין עליו. (כב) בין לז' בין לעשרה שזהו לשון * יודיו שמחזקינן ומבדילין אותו מאגודתם ועיין לעיל בסמ"ק נ"ה ס"ז צהמ"ז:

א (א) שאכלו כאחד וכו'. ר"ל (א) שהתחילו לאכול כאחד וגמרו שנים מהם תחלה ורואים לברך צהמ"ז: (ב) מפסיק על כרחו.

ר"ל שאין הדבר תלוי בצרכו אס רוצה להפסיק מסעודתו ולענות אלא מן הדין מחויב לזה כיון שהם רבים נגדו אין צריכים להמתין עליו: *

(*) היינו סמן שהיה מותר מלד השכרה

שער הציון

(יג) עיין בב"י בשם הר"ב"ש ובמאמ"ר ובנרדכי: (יד) מ"א וכן הפסים הנכרי' דעת המחבר ע"ש: (טו) מ"א ו"א: (טז) מ"א ו"א דלא כב"ח וע"ח ועיין במשנת יעקב מאה"ע סימן ל"ט שגם הוא הפסים בן: (יז) היינו כשאלו כדי שפעה דלא מיוחס הוא מן התורה: (יח) מ"א: (יט) דזימון לרוב פוסקים הוא מצטרפין עיין במדושי הרשב"א והרא"ה פרק ג' שאלו: (כ) אחרונים: (כא) אחרונים: (כב) רשב"א והוצא בב"י סי' נ"ה: (כג) עיין לעיל בסמ"ק קצ"ג במ"ב סקי"ט:

[ק]

הגהות ותיקונים: א) סוף סימן קפ"ו: ב) עיין בה"ט:

איקוטי דברי הרב: א) בשו"ע הרב סעיף י' פוסק בחרש השומע ואינו מדבר, או המדבר ואינו שומע מצטרפין לזימון עשרה, אבל לזימון ג' אינם מצטרפין וכשמצטרפין לעשרה הובא שם בסוגרים אפילו הם ב' ויותר. (ומ"ש הרב בסוגרים אפילו הם ב' ויותר ובמשנ"ב לא הזכיר מזה, אפשר דהמשנ"ב אויל לשיטתו ראה סי' נ"ה מה שהראנו הנ"מ בין הרב למשנ"ב ודוק). וכ"כ הרב בסמ"ק ר' סעיף א'.